

Vaststelling van een nieuwe Beginselenwet voor de
kinderbescherming en daarmee verbandhoudende
wijzigingen in andere wetten

MEMORIE VAN TOELICHTING

No. 5

Algemene beschouwingen

De commissie, in 1948 door Minister van Maarseveen ingesteld met het doel van advies te dienen over de vraag, in welke richting het Rijkstucht- en opvoedingswezen en in verband daarmee het kinderstrafrecht zich zouden moeten ontwikkelen, heeft het in het kader van haar in 1951 uitgebrachte rapport niet opportuun geacht een ontwerp tot wijziging of vervanging van de Wet van 12 Februari 1901, *Stb.* 64, de zogenaamde Kinderbeginselenwet, op te stellen. Zij meende, dat een dergelijk ontwerp pas zinvol zou zijn, wanneer vast zou komen te staan, wat de Regering van haar rapport en het begeleidende ontwerp tot herziening van het kinderstrafrecht en het kinderstrafprocesrecht aanvaardbaar zou achten. In het vierde hoofdstuk, dat meer dan de helft van het rapport beslaat, heeft de commissie haar visie gegeven op de verdere ontwikkeling van het Rijkstucht- en opvoedingswezen. De inhoud van dit hoofdstuk bevatte voldoende stof om als uitgangspunt te kunnen dienen voor het onderhavige wetsontwerp, dat de ten aanzien van menig onderdeel reeds verouderde Beginselenwet zal moeten vervangen. Niet alles, wat in genoemd hoofdstuk is beschreven, komt voor regeling bij de wet in aanmerking, nog daargelaten, dat niet alle onderdelen uitsluitend tot de competentie van het Departement van de ondergetekende kunnen worden gerekend te behoren en dat bovendien vele details, zelfs binnen het raam van een algemene maatregel van bestuur, aan de uitvoerende particuliere instellingen moeten worden overgelaten.

De ondergetekende heeft allereerst zijn standpunt bepaald ten aanzien van de voorstellen betreffende het strafrecht en het strafprocesrecht, hetgeen geleid heeft tot het gelijktijdig ingediende wetsontwerp tot herziening van deze onderdelen van het recht. Vervolgens heeft hij met gebruikmaking van de inhoud van het vierde hoofdstuk van het commissierapport een voorontwerp voor een nieuwe Beginselenwet opgesteld en dit om advies voorgelegd aan het Algemeen College van toezicht, bijstand en advies voor het Rijkstucht- en opvoedingswezen en de Nationale Federatie „de Nederlandse Bond tot Kinderbescherming”. Het College en de Federatie hebben de in hun kring gemaakte opmerkingen — de Federatie tevens die van de verschillende groepsorganisaties van particuliere instellingen en van de kinderrechtshouders — ter kennis van de ondergetekende gebracht. Daarmede kon nog rekening worden gehouden bij de voltooiing van het thans aangeboden wetsontwerp.

De grondslag van de samenwerking tussen Overheid en particulier initiatief vormt de kern van het wetsontwerp en het is dan ook zeer terecht, dat de commissie haar vierde hoofdstuk heeft ingeleid met beschouwingen over deze samenwerking. Zeer veel van hetgeen in de desbetreffende eerste paragraaf is gezegd, kan de ondergetekende, die zelf deel uitmaakte van de commissie, geheel onderschrijven. De verhouding tussen Overheid en particulier initiatief op het terrein der kindbescherming heeft bovendien sinds het verschijnen van het commissierapport in 1951 tot een zeer uitgebreide gedachtenwisseling tussen Regering en Staten-Generaal aanleiding gegeven bij de behandeling van het wetsontwerp tot reorganisatie van de voorgedragen (Wet van 24 December 1954, *Stb.* 602). De ondergetekende heeft daarbij in het afgelopen jaar nog in

ieder van beide Kamers, schriftelijk en mondeling, zijn zienswijze daarop in den brede uiteengezet. Hij meent zich derhalve thans te mogen beperken en onder verwijzing naar de op het genoemde wetsontwerp betrekking hebbende stukken te kunnen volstaan met het volgende.

Overheid en particulier initiatief hebben op het terrein van de kindbescherming beide een eigen taak. Aan de Overheid als rechterlijke macht komt de bevoegdheid toe in te grijpen in het ouderlijk gezag en in de persoonlijke vrijheid. Het particulier initiatief heeft in ons land van oudsher de zorg voor en de bijstand aan het verwaarloosde en bedreigde kind, en deze taken zijn naar het oordeel van de ondergetekende niet zoals de commissie dat beschreef „een vrijwillig medewerken aan de uitoefening van de overheidstaak”, een afgeleide dus, maar een eigen taak. De Overheid als uitvoerende macht heeft als eigen taak het toezicht op de uitvoering door het particulier initiatief en de subsidiëring daarvan op een wijze, dat een naar de omstandigheden verantwoorde verzorging en opvoeding gewaarborgd is. Daarnaast heeft de Overheid — afgezien van de strafexecutie — een subsidiaire taak tot voorziening in de zorg, namelijk voor zover het particulier initiatief hierin niet volledig voorziet. Het subsidiaire karakter van laatstgenoemde taak heeft de ondergetekende in het wetsontwerp menen te moeten verankeren door in tegenstelling met de Wet van 1901 de regelingen voor de particuliere instellingen, inrichtingen en tehuizen en de subsidie daarvoor te laten voorafgaan aan de regelingen betreffende de rijksinrichtingen.

De verhouding van de Overheid als uitvoerende macht, i.c. de Minister van Justitie, tot de particuliere instellingen speelt ook een rol bij de formulering van die artikelen van het wetsontwerp, welke de uitwerking van voorwaarden overlaat aan regeling bij algemene maatregel van bestuur. Zo was het voor de Nationale Federatie bij de overweging van het haar om advies gezonden voorontwerp moeilijk de strekking van bepaalde artikelen te beoordelen zonder te beschikken over een tekst van uitgewerkte voorwaarden bij algemene maatregel van bestuur, waarvan een concept uiteraard nog niet voorhanden is. In de brief van de Federatie over het voorontwerp wordt in dit verband o.m. gezegd:

„Het Bestuur is er natuurlijk van overtuigd, dat onder de huidige constellatie geen vrees behoeft te bestaan voor een aantasting van de pedagogische en geestelijke opvattingen van het particuliere werk, doch een wettelijke verankering van deze vrijheid kwam toch niet ongewenst voor. Wellicht ware hiervoor een algemene formule te vinden. Het Bestuur ziet in, dat een regeling in de wet van detailpunten in dit opzicht ernstige bezwaren meebrengt. Waar zeer veel blijft afhangen van de inhoud van de uitvoeringsregelingen, daar zou het Bestuur het bijzonder op prijs stellen, wanneer te zijner tijd ook over de ontwerpen van zulk een regeling het advies van de Nationale Federatie zou worden ingewonnen, gelijk ook is geschied ten aanzien van de thans geldende algemene maatregelen van bestuur.”

De ondergetekende heeft volledig begrip voor het verlangen, dat de vrijheid van het particulier initiatief zoveel mogelijk ook in de wet zelf tot uitdrukking wordt gebracht. Hij heeft daartoe in de eerste plaats veel uitgebreider dan in artikel 14 van de

huidige Beginselenwet van 1901 is geschied, de onderwerpen vermeld, waarop de bij algemene maatregel uit te werken voorwaarden betrekking hebben. Er is daarbij gestreefd naar een zo concreet mogelijke vermelding van de verschillende aspecten zonder in details te vervallen, tevens met vermindering van al te vage omschrijvingen, zoals „de opvoedkundige inrichting der gestichten” in eerdergenoemd artikel 14. In de tweede plaats heeft de ondergetekende na ontvangst van de brief van de Federatie aan het delegatie-artikel 31 nog toegevoegd, dat de voorwaarden de geestelijke grondslag onverlet laten, zulks naar analogie van het onlangs vastgestelde artikel 461, vierde lid, van het Burgerlijk Wetboek (*Stb.* 1954, 602). In de derde plaats is het de bedoeling, dat de in artikel 31 bedoelde algemene maatregel van bestuur, die naar de vorm een geheel nieuwe opzet zal vereisen, naar de inhoud zal voortbouwen op het historisch gegroeide en zal aansluiten bij de voorwaarden, welke in 1950 zijn geïncorporeerd in de op de thans vigerende Beginselenwet steunende algemene maatregel van bestuur van 1905, *Stb.* 209. Dat daarbij evenals in 1950 ook het advies van de Nationale Federatie zal worden ingewonnen, spreekt haast vanzelf.

Toelichting op de artikelen

Artikel 2. Dit artikel is gelijkloidend aan artikel 22a van de huidige Beginselenwet, sinds 15 April 1955 toegevoegd ingevolge de Wet van 24 December 1954, *Stb.* 602, j° het K.B. van 18 Maart 1955, *Stb.* 111, met dien verstande dat het minimum aantal leden is gesteld op elf. Het college is inmiddels geïnstalleerd en telt 15 leden.

Artikel 3. In het eerste lid van artikel 396 van het Burgerlijk Wetboek wordt wel gesproken van van Rijksweg gestelde voorwaarden, doch nergens werd aangegeven, waarop de voorwaarden betrekking zouden moeten hebben, ja zelfs is niet aangegeven of deze voorwaarden geregeld zouden moeten worden bij algemene maatregel van bestuur. Niettemin zijn twee jaren na het in werking treden van genoemd artikel 396 op 1 September 1948 de voorwaarden voor deze voogdijinstellingen opgenomen in een bij K.B. van 31 October 1950, *Stb.* K 468, vastgestelde algemene maatregel van bestuur. Het verdient aanbeveling deze voorwaarden ook uitdrukkelijk te doen steunen op de wet. De opsmooring in het eerste lid is eigenlijk niet anders dan een overzicht van wat in feite reeds in de algemene maatregel van 1950 is vastgelegd.

Het tweede lid komt overeen met het sinds 15 April 1955 gewijzigde artikel 13 van de huidige Beginselenwet. Het toezicht op de gezinsverpleging wordt reeds enkele jaren in feite uitgeoefend door de voogdijraden (raden voor de kinderbescherming).

Artikel 4. In tegenstelling met de voogdijinstellingen, bedoeld in artikel 3, welke de duurzame, algehele zorg voor minderjarigen als doelstelling hebben, gaat het in artikel 4 om de particuliere instellingen, die zich met het toezicht in de ruimste zin belasten. Hebben de in artikel 3 bedoelde instellingen door de aard van hun werkzaamheden van plaatsing van kinderen in pleeggezinnen en inrichtingen veelal een landelijke werksfeer, de bemoeiingen van de zogenaamde verenigingen voor gezinsvoogdij en patronage hebben veeleer een lokaal karakter vanwege hun hulp en steun aan kind en ouders tezamen. De bemoeiingen, waarop artikel 4 doelt en zoals die zich in het bijzonder bij de verenigingen „Pro Juventute” sinds jaren her manifesteren, zijn van verschillende aard. De oudste vorm is het vrije patronaat, voor een deel ingevolge het voorwaardelijk sepot van een strafzaak door het openbaar ministerie. Sinds 1905 kent de wet het aan instellingen opgedragen toezicht — in de wet hulp en steun genaamd — over voorwaardelijk ontslagen Regeringspupillen en over voorwaardelijk tot tuchtschoolstraf veroordeelden. In 1922 werd de voorwaardelijke terbeschikkingstelling van de Regering mogelijk gemaakt en in 1929 de voorwaardelijke invrijheidstelling uit de tuchtschool. Deze verschillende vormen van toezicht worden door de rechter of de Minister van Justitie aan de instellingen zelf opgedragen, die dit toezicht dan in feite laten uitoefenen door hun leden of

door beroepspersoneel. Slechts ten aanzien van het toezicht op voorwaardelijk veroordeelden en invrijheidgestelden zijn momenteel voor de particuliere instellingen voorwaarden gesteld bij algemene maatregel van bestuur van 13 December 1947, *Stb.* H 424. Naast de hier beschreven, aan instellingen opgedragen taak van hulp en steun aan minderjarigen kwam in 1922 de burgerrechtelijke maatregel van ondertoelichtstelling, inhoudende dat de kinderrechtter een bepaalde persoon tot gezinsvoogd zal benoemen, die rechtstreeks aan hem verantwoording schuldig is. De uitvoering van deze maatregel is thans — met een tekst daterend van 1922 — geregeld in de algemene maatregel van bestuur van 3 Maart 1948, *Stb.* I 88. Al bepaalt artikel 4 van die maatregel, dat instellingen personen als gezinsvoogd kunnen voordragen, formeel gezien hebben de instellingen zelf geen wettelijke taak. In werkelijkheid is de taak van de instellingen met betrekking tot de gezinsvoogdij echter het belangrijkste onderdeel geworden. Hoewel dus het directe contact met kind en ouders aan een met name genoemde persoon als gezinsvoogd wordt opgedragen, zien de instellingen — en terecht — een belangrijke taak niet alleen in de werving en scholing, maar ook in dagelijkse leiding, advies en supervisie met betrekking tot hun leden-gezinsvoogden. Voor dit werk hebben vele instellingen beroepspersoneel (bij „Pro Juventute” voornamelijk ambtenaren voor de kindervetten) in dienst, die in moeilijke gevallen ook zelf tot gezinsvoogd kunnen worden benoemd. Voor deze taak is op de Justitiebegroting voor 1955 (artikel 176 A) voor het eerst een bedrag voor subsidie uitgetrokken, doch de normen voor toekenning van deze subsidie en de voorwaarden voor de instellingen zijn voorhands, in afwachting van een definitieve vaststelling, bij ministeriële circulaire van 28 Juli 1955, no. 2068, geregeld. Dat in artikel 4 ook de nazorg onder de doelstelling is opgenomen vindt zijn grond in de wenselijkheid dat alle vormen van toezicht — het vrije patronaat, het wettelijke toezicht (het verlenen van hulp en steun aan minderjarigen en de bemoeiingen met de gezinsvoogden) en de nazorg — telkens bij één instelling geconcentreerd worden. Hij is zich bewust, dat het niet altijd eenvoudig zal zijn de nazorg van de voogdij-instellingen te scheiden van de nazorg, waarmede de verenigingen voor gezinsvoogdij en patronage zich zullen willen belasten. Een voortdurend overleg en samenspel acht hij evenwel dringend noodzakelijk ten behoeve van b.v. de minderjarigen, wier ouders in het gezag zijn hersteld of die met voorwaardelijk ontslag van de terbeschikkingstelling naar huis zijn teruggekeerd. Ook acht hij het niet onmogelijk, dat instellingen, bedoeld in artikel 4 van het ontwerp, het met hun locale oriëntatie tot hun taak zouden kunnen rekenen aan de reclassering van het achtergebleven gezin hun aandacht te besteden, terwijl de opvoeding en verzorging van een of meer kinderen aan een voogdij-instelling is opgedragen. De ondergetekende zou deze instellingen willen zien als een soort van thuisfront, waarin het contact met het ouderlijk gezin — ook tijdens en na de duurzame zorg van de instellingen, bedoeld in artikel 3 — ligt verankerd. De ondergetekende acht in ieder geval de nazorg, hoe vaag omlijnd deze ook nog moge zijn, een zo onmisbaar aspect van de doelstelling, dat het hem juist voorkomt de nazorg naast de gezinsvoogdij, het toezicht en het vrije patronaat op te nemen, al zou deze vorm als zijnde niet op de wet gefundeerd strikt genomen ook wel tot het patronaat gerekend kunnen worden.

Het bovenstaande heeft zijn neerslag gevonden in de redactie van artikel 4, eerste lid, hetwelk spreekt van: a. het verlenen van leiding en bijstand aan patroons en gezinsvoogden; b. het directe toezicht in verschillende vormen; c. de nazorg. De in het tweede lid bedoelde voorwaarden zullen het personeel, de werkwijze en de administratie betreffen. Een dergelijke instelling zal nauwelijks verantwoord kunnen werken zonder opgeleid beroepspersoneel. In de algemene maatregel van bestuur ter uitvoering van de nieuwe Beginselenwet zal samengevat kunnen worden wat thans ten dele in het K.B. van 1947 (*Stb.* H 424) en bij eerdergenoemde ministeriële circulaire geregeld is, aangevuld met wat thans nauwelijks tot uitdrukking komt in het K.B. van 1948 (*Stb.* I 88).

Het ligt voor de hand, mede gelet op het locale karakter der instellingen, dat de raden voor de kinderbescherming ook hier worden ingeschakeld bij het toezicht op de naleving der voorwaarden.

Artikel 5. In Titel III, welke een regeling geeft voor de particuliere inrichtingen en tehuizen, bevat artikel 5 enkele voor alle categorieën geldende bepalingen. Het eerste lid bedoelt als algemene regel te stellen, dat minderjarigen, ten aanzien van wie een justitiële maatregel is genomen, in het algemeen — afgezien van de gezinsverpleging — in door de Minister van Justitie goedgekeurde inrichtingen en tehuizen behoren te worden geplaatst. Een dergelijke aan voorwaarden gebonden goedkeuring houdt voor de plaatsende instanties een belangrijke, zij het natuurlijk niet afdoende en voortdurende garantie in voor een verantwoorde wijze van opvoeding, observatie of behandeling, waarop zij zich in het algemeen mogen verlaten. De gekozen redactie sluit overigens niet uit, dat krachtens andere wetsbepalingen in bepaalde gevallen uitzonderingen op deze algemene regel mogelijk zijn. De nadere regeling van die uitzonderingsmogelijkheid, b.v. met machtiging van de Minister van Justitie, behoort overigens niet in de wet en zeker niet in dit artikel 5 over de wel goedgekeurde inrichtingen thuis. Daarvoor moge o.a. verwezen worden naar hetgeen over de onder-toezichtstelling is gezegd in de Memorie van Antwoord aan de Tweede Kamer op het wetsontwerp 3583 (punt 4) en naar hetgeen voor de voogdijinstellingen bepaald is in artikel 25 van het K.B. van 31 October 1950, *Stb.* K 468. Uiteraard beoogt de gekozen redactie ook niet uit te sluiten — integendeel — dat nog andere, vrije pupillen in deze goedgekeurde inrichtingen worden opgenomen.

Het tweede lid stelt, evenals thans met zoveel woorden, de eis, dat de inrichting of het tehuis door een rechtspersoon wordt geëxploiteerd.

In tegenstelling met de instellingen, bedoeld in de artikelen 3 en 4, kan ten aanzien van inrichtingen en tehuizen reeds vóór de goedkeuring blijken of het gebouw aan de gestelde voorwaarden voldoet, zodat de Minister van Justitie zich daarvan tevoren kan overtuigen. Voor het overige, het personeel en de methode van opvoeding, moet uiteraard een zekere garantie aanwezig zijn, maar dit aspect zal pas na de goedkeuring kunnen blijken, tenzij de inrichting reeds eerder werd geëxploiteerd. De tweede zin van het derde lid geeft duidelijker aan, wat bedoeld is met de in 1947 bij amendement ingevoegde bepaling in artikel 14 van de bestaande Beginselenwet: „voorwaarden betreffende maatregelen met betrekking tot de opnemings in gestichten”. Wat daarop volgt, namelijk „en tot de opvoedkundige inrichting der gestichten” is, zoals reeds in de algemene beschouwingen is gezegd, niet in een analoge bepaling overgenomen.

In het vierde lid zijn met de staf der inrichtingen en tehuizen bedoeld de deskundigen, die de directie en het opvoedkundig personeel met hun specifieke kennis en ervaring bijstaan. De bezetting van de staf hangt af van het bijzondere doel en karakter, welke een bepaalde categorie van inrichtingen of tehuizen heeft. Hierbij wordt gedacht aan psycholoog, psychiater, psychiatrisch maatschappelijk werker, kinderarts, socioloog.

Artikel 6. In het commissie-rapport is duidelijk de behoefte aan opvangtehuizen naar voren gebracht. Zij zijn nodig voor een onmiddellijke tijdelijke opnemings in een verantwoord milieu voor hen, wier bestemming nog niet is bepaald. Opvoeding of observatie is niet het doel. De commissie heeft geen grenzen voor de verblijfsduur aangegeven. Wel is dat geschied in het later gepubliceerde Bouwrapport van de Nationale Federatie (studie betreffende de bouw van kindertehuizen 1953, geschrift No. 18), waarin een zeer aanvaardbare opzet voor een dergelijk tehuis is gegeven. Het is gewenst, dat zo mogelijk in ieder arrondissement één opvangtehuis ter beschikking komt, waar dan ook alle minderjarigen van welke godsdienst of levensbeschouwing ook, moeten kunnen worden geplaatst. Daarover bestond in de Nationale Federatie overeenstemming, mits de verblijfsduur

zeer kort — veertien dagen — en derhalve de opvoedkundige beïnvloeding van weinig betekenis zou zijn. Een maximum van veertien dagen komt de ondergetekende in verband met een enigszins redelijke exploitatiemogelijkheid echter bepaald te scherp gesteld voor. Het tweede lid van artikel 6 bepaalt de duur op ten hoogste een maand. Hoewel bij de bespreking van het voorontwerp in de Federatie ook stemmen zijn opgegaan voor een langere termijn in de wet en voor een incidentele verlengingsmogelijkheid, meent de ondergetekende daaraan niet te moeten tegemoet komen, opdat niet na korte tijd de doorstroming zou gaan stagneren en daarmee het karakter van het tehuis zou veranderen.

Artikel 7. De commissie behandelt de observatiehuizen in haar rapport na de bespreking van de externe observatie, als b.v. door medisch-opvoedkundige bureaus, omdat aan laatstgenoemde vorm van onderzoek waar mogelijk de voorkeur moet worden gegeven. De ondergetekende heeft deze subsidiariteit van het observatiehuis in het eerste lid van artikel 7 aangegeven door de bijzin. Ook van het observatiehuis geeft het commissierapport een goed beeld, nog aangevuld door bijlage I van de hand van Prof. Calon; het eerdergenoemde Bouwrapport van de Federatie geeft een technische uitwerking.

Wat de verblijfsduur betreft zou de ondergetekende ook hier iets verder willen gaan dan de commissie. Het rapport zegt hierover: „De duur van de observatie zal variabel zijn naar gelang van de aard van het geval. Het is de bedoeling van de commissie, dat de observatie zo spoedig mogelijk zal verlopen. In bijzondere gevallen, waarin het gewenst is de aanvankelijke resultaten van het onderzoek te toetsen aan een voortgezette waarneming, zal de termijn van zes weken eenmaal of tweemaal met zes weken verlengd kunnen worden. Verwacht wordt, dat in een aantal gevallen een deugdelijke observatie in zes weken zal kunnen worden verkregen. In deze gevallen zal kunnen blijken, dat het eerste onderzoek een voldoende basis is voor het uit te brengen advies en zal van verdere verpleging kunnen worden afgezien.” De driemaal zes weken, of te wel 126 dagen, die de commissie voldoende acht, zijn in het gelijktijdig ingediende wetsontwerp overgenomen in het voorgestelde nieuwe artikel 496e, eerste lid, van het Wetboek van Strafvordering. In verband hiermede kan de maximum-verblijfsduur, bij voorkeur in maanden aan te geven, in het onderhavige ontwerp uiteraard niet beneden deze 126 dagen gesteld worden.

De in het tweede lid aangegeven duur van ten hoogste vijf maanden komt de ondergetekende niet onverantwoord lang voor, al dient er naar gestreefd te worden, dat deze zo kort mogelijk zij, zoals ook de commissie aangeeft. In verband met het stellen van dit maximum is het noodzakelijk de verlengingsmogelijkheid van observatie, ingevolge artikel 372a van het Burgerlijk Wetboek, welke overigens slechts mogelijk is indien het belang van het kind zulks gebiedend noodzakelijk maakt, van drie tot twee maanden in te korten, hetgeen is voorgesteld in artikel III, onder 3, van het onderhavige wetsontwerp.

Artikel 8. De inrichtingen voor opvoeding vormen tezamen een grote groep van bonte verscheidenheid. Zelfs in het uitvoerige rapport van de commissie is geen verdeling van deze groep aangegeven en zijn niet alle ondertypen uitvoerig besproken. Het zal duidelijk zijn, dat voor een onderverdeling in de wet a fortiori geen aanleiding bestaat en deze aan regeling bij algemene maatregel van bestuur moet worden overgelaten. In tegenstelling met het commissie-rapport, doch op advies van de Nationale Federatie, is de categorie tehuizen voor werkende jeugd niet afzonderlijk opgenomen, doch begrepen onder de inrichtingen voor opvoeding. Ook in de inrichtingen en tehuizen, bedoeld in de artikelen 6, 7 en 9 speelt de opvoeding een rol, doch dan staat zij niet op de voorgrond en beheerst dus niet het karakter ervan. Artikel 8 geeft slechts de grote lijn voor een onderverdeling aan. De verdere uitwerking bij algemene maatregel van bestuur zal uiteraard beïnvloed worden door een verdere voortgang van de differentiatie in de particuliere kinderbescherming.

Artikel 9. Voor de definitie van de bestemming van de inrichtingen voor afwijkenden heeft de ondergetekende de aanduiding van de commissie „zeer moeilijk opvoedbare en sociaal-onaanpasbare minderjarigen” in zoverre gewijzigd, dat hij de beide qualificaties cumulatief door een komma heeft verbonden om het uitzonderlijke karakter nog duidelijker te doen uitkomen, maar anderzijds het „onaanpasbaar” vervangen door „onaangepast”, aangezien het eerste te zeer de indruk wekt, dat verbetering uitgesloten is. De woorden „verpleging” en „behandeling” duiden aan, dat het hier om nog iets anders dan opvoeding gaat en dat het medisch aspect hier sterk naar voren komt.

Het zijn deze particuliere inrichtingen, waar de maatregel, bedoeld in artikel 77h, sub a 2° van het ontwerp-strafrecht, ten uitvoer gelegd kan worden.

Artikel 10. Het eerste lid van het artikel is, behoudens de aanhef, geredigeerd overeenkomstig de tekst van het huidige artikel 15, zoals dit luidt ingevolge de Wet van 21 Januari 1954, *Stb.* 29. Niet overgenomen is de bepaling van artikel 14, tweede lid, van de bestaande wet, dat de subsidie per hoofd en per dag wordt berekend. Deze bepaling betreft de uitvoering en behoort niet in de wet thuis. Het ligt overigens thans niet in het voornemen om het bestaande subsidiesysteem op dit punt te wijzigen.

Heeft het eerste lid betrekking op de directe kosten van opvoeding en verzorging van de minderjarigen, het tweede lid betreft de subsidie voor het apparaat van de instelling. De subsidie voor de kosten van het inspectiepersoneel in dienst van de instellingen wordt ingevolge het K.B. van 5 November 1954, *Stb.* 482, reeds niet meer over iedere minderjarige omgeslagen en niet meer per dag berekend.

Het derde lid heeft betrekking op ter beschikking van de Regering gestelden, die aan particuliere zorg zijn overgedragen. Op deze categorie wordt in de toelichting op artikel 26 nog teruggekomen. Hier wordt echter bepaald, dat de instellingen voor de verzorging en opvoeding van deze categorie, ook wanneer zij in pleeggezinnen zijn geplaatst, een vergoeding van kosten kunnen ontvangen. Tot nu toe wordt ook voor hen een subsidie toegekend, doch de ondergetekende acht het juist voor degenen, die immers door de terbeschikkingstelling in de eerste plaats voor rekening van het Rijk worden opgevoed, een kostenvergoeding te geven, wanneer zij aan particuliere zorg zijn overgedragen.

Artikel 11. Dit artikel vat van de gezichtshoek van de inrichtingen en tehuizen uit samen, wat reeds geregeld is in verspreide bepalingen betreffende de verschillende categorieën. De kosten komen immers bij onvermogen van ouders en minderjarigen ten laste van de Staat. Onder de bepalingen van het Wetboek van Strafrecht valt in dit geval niet de terbeschikkingstelling van de Regering, aangezien daarvoor in het laatste lid van het vorige artikel een overigens gelijke regeling is getroffen, met dien verstande dus, dat de kostenvergoeding aan de instelling, die met de zorg is belast, wordt toegekend.

Artikel 12. Het uitdrukkelijke voorbehoud dat alleen kosten, die door de Minister van Justitie zijn goedgekeurd, voor subsidie of vergoeding in aanmerking zullen worden gebracht, is voor het eerst gemaakt in 1930 bij de invoering van de jaarlijkse hoofdelijke kostenopgave van de instellingen en sindsdien in iedere jaarlijkse ministeriële circulaire over deze kostenopgave gehandhaafd. Het lijkt de ondergetekende juist, dat dit belangrijke, overigens vanzelfsprekende voorbehoud in de wet wordt opgenomen.

In het tweede lid wordt eveneens een bestaande regeling opgenomen, die in de huidige wet niet voorkomt. Sinds 1905 zijn in de artikelen 159 en 161 van de algemene maatregel van bestuur van dat jaar (*Stb.* 209) subsidie-maxima aangegeven zonder dat deze bepalingen rechtstreeks op de wet steunden. Ook dit belangrijke beginsel behoort in de wet verankerd te zijn. Al spreken de genoemde artikelen 159 en 161 slechts van subsidie, deze bepalingen worden reeds lang analoog toegepast

op de kostenvergoedingen, waarop het voorgestelde artikel 11 doelt.

Tot zover regelt deze nieuwe wetsbepaling niets anders dan wat reeds jaren toepassing vindt. Nieuw is echter de tussenvoeging „ten aanzien van de verschillende categorieën van inrichtingen en tehuizen en ten aanzien van pleeggezinnen” en „een daarbij aangegeven” maximum. De artikelen 159 en 161 regelen, afgezien van de leeftijdsgrens in artikel 159, slechts twee maxima: artikel 159 voor de normale opvoeding en artikel 161 voor — kort gezegd — bijzondere vormen van opvoeding. Het komt de ondergetekende in overeenstemming met het verlangen van de Nationale Federatie gewent voor te gelener tijd tot meer onderling verschillende maxima voor de verschillende vormen van opvoeding in inrichtingen en tehuizen en voor de gezinsverpleging te geraken en daarmee reeds thans rekening te houden bij de redactie van het tweede lid van artikel 12. Een verschil in maximum voor minderjarigen boven en beneden de leeftijd van 14 jaar acht de ondergetekende te weinig gemotiveerd om dit in de nieuwe wet over te nemen.

Het derde lid behelst dezelfde bepaling als het tweede lid van het huidige artikel 15, met dien verstande, dat daaraan nog is toegevoegd „hetgeen ingevolge enige wettelijke bepaling ten behoeve van de minderjarige wordt uitgekeerd”, als bijvoorbeeld de rechtstreeks door de raad voor de kindbescherming geïnde kinderbijslag (artikel 23, tweede en derde lid, van de Kinderbijslagwet), wezenrenten en pensioenen.

Artikel 13. De tegemoetkoming in bouwkosten is sinds de totstandkoming van de Kinderwetten incidenteel overeengekomen met het bestuur van de betrokken instelling. Het is gewent dat ook deze vorm van subsidie krachtens de wet bij algemene maatregel van bestuur wordt geregeld. Gezien het grote financiële belang is van de beginne af steeds een garantie gevraagd in de vorm van een eerste hypotheek. Werd oorspronkelijk uitsluitend bouwsubsidie verstrekt voor inrichtingen, die bereid waren een aanmerkelijk aantal Regeringpupillen op te voeden, in de na-oorlogse jaren is ook voor andere inrichtingen en tehuizen in toenemende mate subsidie verleend voor nieuwbouw, aankoop, herstel en verbouwing.

Het zal duidelijk zijn, dat in de wet wel een beperking moet worden aangebracht in die zin, dat geen bouwsubsidie kan worden verstrekt aan inrichtingen en tehuizen, die naast vele anderen slechts een gering aantal minderjarigen, waarmee het Departement van Justitie te maken heeft, opnemen.

Artikel 14. Zoals reeds in de toelichting op artikel 4 werd opgemerkt, is onlangs, voorlopig bij ministeriële circulaire, de toekenning van subsidie aan de zogenaamde verenigingen voor gezinsvoogdij en patronage geregeld.

Deze instellingen ontvangen in tegenstelling met de voogdijinstellingen alleen een subsidie voor hun apparaat, dat wil zeggen niet voor de kosten van verzorging en opvoeding van minderjarigen, aangezien die niet voor rekening van de instelling, doch van de ouders of de minderjarige zelf komen en in geval van opvoeding elders ingevolge de desbetreffende wettelijke bepalingen worden vergoed. De kosten van de outillage der instellingen betreffen het personeel, het administratieve apparaat en hetgeen de instellingen ten behoeve van hun leden-toezichthouders doen.

Artikel 15. De rijksinrichtingen dragen, behoudens de inrichtingen voor bijzondere tucht, ten opzichte van de particuliere inrichtingen en tehuizen een subsidiair karakter, hetgeen — zoals reeds in de algemene beschouwingen is gezegd — mede tot uitdrukking wordt gebracht door de plaats van Titel V. Daarenboven wordt in de artikelen 18 en 19 wellicht ten overvloede nog uitdrukkelijk gesteld, dat de daarbedoelde inrichtingen bestemd zijn voor minderjarigen, die in de particuliere inrichtingen niet kunnen worden opgenomen of gehandhaafd. De rijksinrichtingen hebben evenwel met inachtneming van dit subsidiaire karakter steeds betekenis gehad; zij hebben derhalve zij het hier en daar met een geringe capaciteit, bestaansrecht. Hun aantal is echter nimmer uitgebreid, integendeel sinds 1905

telkens verminderd. Dit brengt moeilijkheden mede ten aanzien van de ook in deze categorie zo noodzakelijke differentiatie, die dan echter door de geringe totaal-capaciteit veelal intern tot uitdrukking moet komen.

In het eerste lid worden vier soorten onderscheiden, die in de volgende artikelen nader worden omschreven. Het aantal en de plaats van de rijksinrichtingen moeten thans ingevolge artikel 3 van de geldende wet bij algemene maatregel van bestuur worden vastgesteld; het komt echter gewenst voor de beslissing hieromtrent aan de Minister van Justitie te laten. Ook zal hij — zoals in feite reeds geschiedt — de naam van die inrichtingen bepalen, waardoor in correspondentie, vooral tusschen ouders en hun kinderen, de officiële, tot voor kort gebruikelijke omschrijving niet behoeft te worden gebruikt.

Artikel 16. Het eerste en tweede lid komen overeen met artikel 7. In tegenstelling met de inrichtingen, bedoeld in de artikelen 17—19, gekarakteriseerd door het strafelement of het langduriger verblijf, wordt in de wet voor de observatiehuizen niet scherp omschreven, welke categorieën van minderjarigen zullen worden opgenomen. Er is geen reden een bepaalde, juridisch omschreven categorie van het verblijf in een rijksobservatiehuis — evenmin als van dat in een particulier observatiehuis — uit te sluiten. Dat is dan ook bepaaldelijk niet de bedoeling van het derde lid. De hier opgenomen bepaling geeft echter de Minister de bevoegdheid om — evenals het bestuur van een particulier tehuis daarover beslist — te bepalen, welke minderjarigen in geval van een wachtlijst bij voorrang moeten worden opgenomen. De bepaling gaat iets minder ver dan het slot van artikel 372*b* van het Burgerlijk Wetboek, waardoor zelfs het verblijf van een reeds opgenomen minderjarige onder bepaalde omstandigheden kan worden beëindigd, doch beide bepalingen hebben, gezien de algemene verantwoordelijkheid van de Minister van Justitie voor de rijksinrichtingen, dezelfde strekking.

Artikel 17. De inrichtingen voor bijzondere tucht zijn vanwege het strengere karakter uitsluitend bestemd voor degenen, die tot plaatsing aldaar veroordeeld zijn, en de ondertoezichtgestelden, die door de kinderrechtter aldaar ter correctie worden observatiehuis — uit te sluiten. Dat is dan ook bepaald geplaatst. Het verblijf van een ondertoezichtgestelde in deze inrichting moet, evenals in artikel 77*m* van het ontwerp-strafrecht, beperkt worden tot zes maanden door wijziging van het vijfde lid van artikel 372*b* van het Burgerlijk Wetboek, zoals dan ook in Artikel III, onder 4, wordt voorgesteld. Op de tot de straf van arrest veroordeelden wordt nog in de toelichting op artikel 29 teruggekomen.

Er zullen tenminste twee inrichtingen voor bijzondere tucht moeten zijn, een voor jongens en een voor meisjes, doch het is niet uitgesloten dat vooral voor meisjes een zeer geringe capaciteit voldoende zal zijn, weshalve het derde lid de mogelijkheid opent een afzonderlijke afdeling van een rijksinrichting voor opvoeding daarvoor te bestemmen. Momenteel is de tuchtschool voor meisjes ondergebracht in het rijksopvoedingsgesticht te Montfoort.

Artikel 18. Het eerste lid van dit artikel behoeft geen toelichting. Het tweede lid opent de mogelijkheid dat — evenals thans ingevolge het huidige artikel 16 — een minderjarige, onder voogdij van een instelling staande, in een rijksinrichting wordt opgenomen. De voorwaarde „indien hij door zijn gedrag van een verdorven of weerbarstig karakter doet blijken” is, nog afgezien van de psychologisch ongelukkige redactie, niet overgenomen om bij algemene maatregel van bestuur aan gewijzigde behoeften door eenvoudiger voorwaarden tegemoet te kunnen komen. In tegenstelling met de categorieën, bedoeld in het eerste lid, zou hier van een inbreuk op het particulier initiatief geen sprake kunnen zijn, omdat het de voogdijinstellingen zelf zijn die plaats vragen; integendeel, de ondergetekende zou het op prijs stellen, wanneer het in de laatste jaren niet onbelangrijk gestegen aantal minderjarigen van deze categorie door een meer verantwoord beleid in de particuliere sector zou kunnen verminderen, aangezien het hier zelden om

opvoeding, maar vrijwel steeds om correctie van de alleroudesten gaat, die in de voorafgaande periode vaak op een minder juiste wijze door de betrokken voogdijinstelling zijn behandeld.

Artikel 19. Het eerste lid komt overeen met artikel 9. Het tweede lid geeft aan, welke categorieën daar kunnen worden opgenomen: het zijn in de eerste plaats natuurlijk degenen aan wie door de rechter de maatregel van plaatsing in een inrichting voor afwijkende minderjarigen is opgelegd, in de tweede plaats ter beschikking van de Regering gestelden — in dit opzicht langs administratieve weg het spiegelbeeld van artikel 77*s* van het ontwerp-strafrecht — en tenslotte, evenals in artikel 18, voogdijkinderen.

Artikel 20. Dit artikel bepaalt, behoudens ten aanzien van de benoeming van de directeur, in feite hetzelfde als het huidige artikel 5, zoals dit luidt ingevolge de Wet van 24 December 1954, *Stb.* 602, j^o. het K.B. van 18 Maart 1955, *Stb.* 111.

Artikel 21. De indeling, bedoeld in het eerste lid van artikel 6 van de huidige Beginselenwet, is niet overgenomen. De differentiatiemogelijkheden zijn, zoals reeds eerder is betoogd, gering en de nadere bestemming kan ingevolge het tweede lid van het voorgestelde artikel 15 dan ook het beste naar de behoeften door de Minister van Justitie geregeld worden. Een klasseindeling bestaat reeds enige jaren niet meer in de rijksinrichtingen. Het moet voldoende worden geacht, wanneer de wet slechts het beginsel aangeeft, dat het verblijf in groepen regel is en gelegenheid tot afzondering bestaat.

Artikel 22. Het eerste en tweede lid komen overeen met artikel 7 van de huidige wet. Het derde lid komt overeen met artikel 40, tweede lid, van de Beginselenwet gevangeniswezen. Het lijkt gewenst de bepaling, thans vervat in artikel 68 van de algemene maatregel van bestuur van 1905, *Stb.* 209, in de wet als vierde lid van dit artikel op te nemen.

Artikel 23. Sprekt het huidige artikel 9 slechts van een geldelijke beloning tot een matig bedrag voor de arbeid, het is gewenst ook de mogelijkheid van zakgeld in de wet op te nemen. In feite wordt reeds lang een zakgeld toegekend.

Aan een gedetailleerde regeling, zoals de artikelen 32—38 van de Beginselenwet gevangeniswezen voor volwassenen geven, bestaat voor minderjarigen geen behoefte.

Artikel 24. Het strafstelsel in de rijksinrichtingen, zoals dat in artikel 10 van de huidige wet is geregeld, behoort gemoderniseerd te worden. De opsluiting in de boeien en het verstreken van water en brood worden reeds jaren niet meer toegepast. De andere in artikel 10 (oud) genoemde straffen zijn in enigszins gewijzigde vorm overgenomen.

De opsluiting in een cachot is vervangen door afzondering in een strafvertrek. Uiteraard behoort aan deze straf een tijds-limiet te worden gesteld, zoals in het voorgestelde tweede lid is geschied. Het is overigens duidelijk, dat naast de afzondering als reactie op een overtreding afzondering ook om andere redenen noodzakelijk kan zijn, als b.v. bij eerste opname, op eigen verzoek vanwege het niet kunnen verdragen van de groepsbeïnvloeding of ter kalmering van een hysterische aanval, zonder dat zulks dus een strafkarakter draagt. Laatstgenoemde redenen tot afzondering zijn moeilijk aan een tijds-limiet te binden: een limiet is in artikel 21 dan ook niet gesteld.

De onder *b* en *c* genoemde straffen behoeven geen nadere toelichting; slechts zij opgemerkt dat het verbieden van correspondentie — evenals bezoek geen voorrecht — de ondergetekende als straf ongewenst voorkomt, weshalve dit niet in het ontwerp is overgenomen.

Artikel 25. Dit artikel is beperkter dan het corresponderende artikel 17 van de huidige Beginselenwet. Het gaat hier uitsluitend om een korte onderbreking van het verblijf in een rijksinrichting wegens ziekte of ongeval. Doen zich ernstige geestelijke of lichamelijke stoornissen voor, die een langdurige verpleging elders vereisen, dan dient het verblijf in de rijks-

inrichting te worden beëindigd. Daaraan zal bovendien minder behoefte bestaan dan thans, wanneer een rijksinrichting voor afwijkenden beschikbaar is.

Artikel 26. Dit artikel bevat een soortgelijke bepaling als artikel 39bis van het Wetboek van Strafrecht en artikel 12 van de huidige Beginselenwet, met dien verstande, dat de opvoeding en verzorging door particuliere instellingen is voorop gesteld. Het eerste lid houdt bovendien een afwijking in van de huidige regeling in die zin, dat de zorg voor de ter beschikking van de Regering gestelden kan worden opgedragen aan alle voogdij-instellingen, bedoeld in artikel 3 van het ontwerp.

Artikel 27. Het eerste lid van dit artikel vangt aan met hetzelfde voorschrift, als de artikelen 366 en 396 van het Burgerlijk Wetboek voor de rechter inhouden bij zijn keuze van gezinsvoogd of voogdijinstelling. Voorts zal de Minister van Justitie hebben te letten op het eventuele advies van de rechter en op eventuele wensen van de ouders of voogd, zoals thans reeds is geregeld in artikel 82, tweede lid, van de algemene maatregel van bestuur van 1905 (*Stb.* 209), resp. artikel 12, tweede lid, van de huidige Beginselenwet.

Het tweede lid van artikel 27 verplicht tot het horen van de raad voor de kindbescherming, een voor de hand liggend voorschrift, aangezien dit orgaan reeds van den beginne in de strafzaak betrokken is geweest.

Artikel 28. Dit artikel komt overeen met de artikelen 18 en 20, tweede lid, van de huidige wet. Het toezicht op de naleving der voorwaarden wordt momenteel ingevolge artikel 173ter van de algemene maatregel van bestuur van 1905 (*Stb.* 209) uitgeoefend door vier ambtenaren voor voorwaardelijk ontslag, die tevens adviseren over het verlenen van zulk een ontslag. Hun taak gaat bij de inwerkingtreding van de Wet van 24 December 1954, *Stb.* 602, over op de raden voor de kindbescherming. De taak van deze raden wordt nu dus geregeld in de tweede volzin en in het derde lid van dit artikel. Dit derde lid bevat dezelfde bepaling als het slot van artikel 39bis a van het Wetboek van Strafrecht, zoals dit luidt ingevolge de Wet van 24 December 1954, *Stb.* 602, en het overeenkomstige artikel 77aa, eerste lid, van het ontwerp-strafrecht.

Artikel 29. Wil de straf van arrest, ingevolge artikel 77n van het ontwerp-strafrecht van zeer korte duur, reële betekenis hebben, dan zal niet alleen de berechting snel moeten plaats vinden, maar ook de plaats van executie in de nabijheid moeten zijn. Vooral wanneer deze straf voor enkele dagen of een week-einde zou worden opgelegd, zou het onjuist zijn wanneer daarvoor een transport over lange afstand nodig zou zijn. Executie van deze straf uitsluitend in een beperkt aantal rijksinrichtingen voor het gehele land is onuitvoerbaar en afwijking van het beginsel dat straffen slechts in rijksinrichtingen worden geëxecuteerd is derhalve hier aanvaardbaar. Van de particuliere inrichtingen zullen, zoals de commissie aangaf, in het bijzonder de opvangtehuizen in aanmerking komen, die steeds over de mogelijkheid van afzondering zullen beschikken. Overigens kunnen ook inrichtingen voor opvoeding in aanmerking komen, mits zij aan deze voorwaarde voldoen. De ondergetekende zou daarnaast de mogelijkheid willen openhouden, dat het arrest in een inrichting voor bijzondere tucht ten uitvoer wordt gelegd; hij denkt daarbij aan minderjarigen, woonachtig in een arrondissement waar een dergelijke inrichting is gelegen. De tenuitvoerlegging geschiedt ingevolge artikel 553 van het Wetboek van Strafvordering door het openbaar ministerie volgens 's Ministers richtlijnen. Hierin zal overleg met de kinderrechter over de plaats van tenuitvoerlegging worden voorgeschreven. Het is onmogelijk te voorspellen, welk een omvang de toepassing van deze straf zal krijgen. Hij meent evenwel, dat door de oprichting van opvangtehuizen een bevredigende executie van het arrest kan worden bereikt. Ook wanneer voldoende plaatsruimte voor dit doel aanwezig is, kan het voorkomen dat voor deze bijzonder korte straf nog een andere plaats voor tenuitvoerlegging in aanmerking kan komen en onder bepaalde omstandigheden zelfs te prefereren is. Hij

meent, dat het juist is, wanneer de kinderrechter, zij het in uitzonderingsgevallen, een andere plaats kan aanwijzen, indien hij overtuigd is, dat voor de minderjarige het verblijf aldaar voor korte tijd verantwoord is, b.v. in een door hem daartoe geschikt geacht politiebureau in de woonplaats.

Artikel 30. Terwijl de kosten van straffen zonder meer ten laste van de Staat komen, komen de kosten van maatregelen eerst bij onvermogen van de ouders en de minderjarige ten laste van de Staat. Het tweede lid is geredigeerd overeenkomstig artikel 372c van het Burgerlijk Wetboek. De regeling wijkt materieel niet af van de bepalingen, vervat in de artikelen 19a—19d van de bestaande Beginselenwet. Een aanmerkelijke vereenvoudiging is mogelijk door de verwijzing naar artikelen van het Burgerlijk Wetboek in het derde lid. Het bestaande artikel 19e, houdende een administratief voorschrift aan de griffiers, behoort in de Beginselenwet niet thuis.

Artikel III

2. De overeenkomstig het voorstel van de commissie aangebrachte aanvulling van artikel 120 voorkomt, dat minderjarigen zich door huwelijk onttrekken aan de maatregel van plaatsing in een inrichting voor afwijkende minderjarigen, welke maatregel ingevolge artikel 77gg, derde lid, van het ontwerp-strafrecht immers eindigt bij meerderjarigheid.

3. De hier aangebrachte wijziging is reeds toegelicht bij artikel 7 van het ontwerp-Beginselenwet.

4. De hier aangebrachte wijziging is toegelicht bij artikel 17 van het ontwerp-Beginselenwet.

Artikel IV

In de pensioen- en verzekeringswetten, genoemd in artikel IV, komen bepalingen voor in zake het niet doen van uitkeringen aan rechthebbenden onder bepaalde omstandigheden. Deze bepalingen — op verschillende tijdstippen tot stand gekomen — luiden onderling aanmerkelijk verschillend, hoewel de strekking toch wel dezelfde moet zijn geweest. Het verdient aanbeveling op dit punt tot een gelijklopende regeling te geraken. Waar deze bepalingen hetzij alleen hetzij mede op minderjarigen betrekking hebben, komt het de ondergetekende voor dat de onderhavige wetsontwerpen, waarin nieuwe straffen en maatregelen zijn voorgesteld, een gereede aanleiding vormen.

In het eerste lid, onder 1, sub a, betekent veroordeling tot vrijheidsstraf: veroordeling tot gevangenisstraf, hechtenis, plaatsing in een rijkswerkinrichting of een inrichting voor bijzondere tucht.

In het eerste lid, onder 1, sub b, is de uitdrukking „ter beschikking van de Regering is gesteld” gebezigd, om daarmee aan te duiden zowel de volwassenen, die met toepassing van artikel 37 van het Wetboek van Strafrecht, als de minderjarigen, die met toepassing van artikel 77h, sub a 1°, van dat Wetboek ter beschikking van de Regering zijn gesteld.

Het eerste lid, onder 1, sub 3, kan worden beschouwd als de grootste gemene deler van de thans in de verschillende wetten voorkomende bepalingen ter zake van de mogelijkheid van aanwending ten behoeve van derden of restitutie van de uitkering. „Onze Minister” betekent, doordat de bepaling telkens in verschillende wetten wordt ingelast, uiteraard de minister, met de uitvoering van de betreffende wet belast.

De Werkloosheidswet kent, in tegenstelling tot de andere genoemde wetten, niet het systeem, omschreven in het eerste lid, onder 1, sub 3. Om deze reden wordt slechts een wijziging voorgesteld, gelijklopend aan het eerste lid, onder 1.

De in het vierde lid genoemde artikelen kunnen komen te vervallen. Hierbij zij ten aanzien van artikel 90 van de Invaliditeitswet opgemerkt, dat bij de voorgestelde wijziging geen behoefte bestaat aan dit artikel — ook niet in gewijzigde vorm — betreffende wezenrente. Hiervoor immers geldt dan ook het in het gewijzigde artikel 169 bepaalde, op grond van de aanhef daarvan.

De Minister van Justitie,
L. A. DONKER.